

CHŁOD (26) *sb m*

Prawdopodobnie chłód. ◊ chłod-.

sg N chłód (3). ◊ *G* chłodu (5). ◊ *A* chłód (3). ◊ *I* chłod(e)m (3). ◊ *L* chłodzie (8), chłodu [w rymie] (3); chłodzie *KrowObr*, *RejZwierc*, *Calag*, *KochFr*, *WisznTr*, *KochPieś*, *KochSob*; chłodzie: chłodu *RejWiz* (1 : 3). ◊ *pl G* chłod(o)w (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Umiarkowanie niska temperatura powietrza; refrigerata aura Cn (17) : Iako gdi kto chce oceth wczynić mufi gi tam chować gdzie bywa czałm [!] ciepło czałem chłód *GlabGad* K5v; *RejWiz* 93v; w łązni gorącej czałowiek pręthko omdleie/ [...] á gdy wynidzie ná [!] chłód [...] / oświeżeie *BielKron* 335v; *GrzegRóżn* N4v; *SienLek* 2v, Vv; ląką słońce gorącość tu czyni ná zyemi/ Y iáko s czałem ząfię chłodem ciepło zmieni. *RejAp* AA5v; ták białęgłowy nąsze/ vftáwicznie iedzą/ y vftáwicznie też chodzą/ dla chłodu ná komorkę. *GórnDworz* Q8; *RejZwierc* 180; *Calep* 905a; Lećie wczás wyganiác dla chłodu zá rofy/ áby fie bydło náiadło *GostGosp* 116; *GrabowSet* C2v; nie máłz gorácá y znoiow: nie máłz zimná y chłodow *LatHar* 598; Bo iż było gorąco/ chłodem fię leczyli. *KmitaSpit* C5.

Przen (3) :

a. Obojętność, oziębłość (1) : Bo iuz okyem zrozumiełz káždego połthawę [...]. A gdyć ogyeń álbo chłód do wzroku przypádnie/ Odmienić iuz mnińmánie ono ná wżem śnádnie. *RejWiz* 118v.

b. Starość, jesień życia (2) : Ktory dawno boleie ták iefzcze y z młodu/ Śnádnie mu przydzye ízáleć czałem y po chłodu. *RejWiz* 79v.

Przysłowie: Acźci czałem łkorupká w czyni fie zmáże z młodu/ Będzye iuz tym śmierdzyálá potym y po chłodu. *RejWiz* 59v.

2. Miejsce chłodne, cieniste; cień; umbra Calag; subfrigidum Cn (9) : Rozyczká [...] Pod wyfokiego drzewá gąłęziámi w chłodzie [...] Chroniá fie *WisznTr* 11; Trąd [...] záfwe w włownicy śiedzi/ pilen chłodu *KlonWor* 45.

Przysłowie: Kto we żniwá pátrzy chłodu Náćierpi fie żimie głodu *BierEz* Mv.

Zwroty: »odpoczynąc (*a. odpoczywać*) w chłodu, w chłodzie« [szyk zmienny] (1 : 1): Obrocił fie wnet z drogi/ áby vlżył głodu/ A iżby odpoczynął w gorącości w chłodu. *RejWiz* 141v; *Calag* 40lb.

»siedzieć w chłodzie« [szyk zmienny] (4): *KrowObr* 140; VCzony gościu/ [...] Ieślic [...] y dzban w żimney wodzie Tym wdźięczniemyłzy/ że śiedziłz y łam przy nim wchłodzie *KochFr* 93; A łam páłterz śiedząc w chłodzie/ Gra w piłczalkę profté pieśni *KochPieś* 34 [*idem*] *KochSob* 70.

Synonimy: **1.** *ostuda, ostudzenie, oziębienie;* **2.** *cień.*

Cf **CHŁODNOŚĆ**